



PROTOCOL VOORKOMING / SIGNALERING KINDERMISHANDELING



... wat doen we wanneer ...

1. Waarom dit protocol?

Kindermishandeling komt overal voor. In Nederland zijn naar schatting minstens 80.000 kinderen per jaar slachtoffer van kindermishandeling. Tussen de 50 en 80 kinderen per jaar overlijden aan de gevolgen van kindermishandeling. Kindermishandeling is een ernstig probleem. Kinderen die mishandeld worden, hebben recht op hulp. En liefst zo vroeg mogelijk. De schade kan dan beperkt blijven.

Stichting Europa Kinderhulp en Stichting Pax Kinderhulp, die beide ten doel hebben kansarme en kwetsbare kinderen “de vakantie van hun leven” te geven, zijn professioneel handelende vrijwilligersorganisaties die duidelijk omschreven willen hebben hoe te handelen in het geval dat. Voorliggend protocol wordt dan ook gebruikt in geval van (of bij een vermoeden van) kindermishandeling in de breedste zin van het woord.

2. Wat is kindermishandeling?

Definitie van kindermishandeling:

Kindermishandeling is elke vorm van bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief, opdringen waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel. (Wet op de jeugdzorg, 2005)

Een gangbare onderverdeling in vijf vormen van kindermishandeling is:

- lichamelijke mishandeling (slaan, schoppen, stompen, trappen, vergiftigen, verbranden)
- lichamelijke verwaarlozing (gebrek aan voeding, verzorging, medische verzorging)
- psychische (of emotionele) mishandeling (pesten, onderuithalen)
- psychische (of emotionele) verwaarlozing (het onmogelijke eisen, beledigen, vernederen)
- seksueel misbruik (het accent ligt hierbij op de relatie kind - opvoeders): seksueel misbruik is het handelen met kinderen op een manier die niet past bij de leeftijd of de ontwikkeling van het kind óf handelingen waaraan het kind zich niet kan onttrekken. Het gaat om het betasten van het lichaam, verkrachting, en ook om het tonen van pornografisch materiaal. In geval van (vermoed) seksueel misbruik wordt te allen tijde aangifte gedaan.

3. Kindermishandeling en de kinderhulporganisatie

3.1. Inleiding

Op 1 juli 2013 is de “Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling” in werking getreden. De wet bepaalt dat organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren in de sectoren onderwijs, gezondheidszorg, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, sport, jeugdzorg en justitie een meldcode moeten hebben en het gebruik ervan moeten bevorderen. Voor vrijwilligersorganisaties is dit niet verplicht.

3.2. Verantwoordelijkheden

De eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van dit protocol ligt bij het Algemeen Bestuur en de vertrouwenscommissie. Taken kunnen worden gedelegeerd aan de besturen van de werkcommissies (Pax Kinderhulp) en de regionale voorzitters (Europa Kinderhulp). De uitvoering ligt daarnaast tevens bij de actieleiders (Pax Kinderhulp) en de algemeen en regionaal coördinatoren (Europa Kinderhulp).

3.3. Aanspreekpunt

Het Algemeen Bestuur benoemt een commissie of werkgroep die vrijwilligers kan bijstaan in geval van (zorgen ten aanzien van) kindermishandeling. Het betreft hier de "vertrouwenscommissie" waarin zowel medewerkers van Stichting Pax Kinderhulp als van Stichting Europa Kinderhulp zitten. Het benoemen van deze commissie voorkomt dat de actieleiders en regionaal voorzitters / regionaal coördinatoren met teveel mensen binnen de organisatie hun zorgen delen. Dat levert vaak weinig op en is met het oog op de privacy onzorgvuldig en onwenselijk.

Na een gesprek met de melder van het vermoeden van mishandeling kan de vertrouwenscommissie advies vragen aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) of aan het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG). Een mogelijk advies is om een gesprek aan te gaan met de betrokkene(n) over de geuite zorgen. Beide organisaties kunnen ook adviseren een melding te doen zodat de situatie kan worden onderzocht. Zij zetten hulp in gang zodra er duidelijk is hoe de situatie in elkaar steekt.

Soms is het gesprek eenvoudig en kan een actieleider of regionaal coördinator / regionaal voorzitter (na overleg met de vertrouwenscommissie) zijn zorgen in een gesprek aan de orde stellen. Openheid is een belangrijke voorwaarde in een respectvolle omgang met elkaar. Van een gemiddelde vrijwilliger mag echter niet gevraagd worden dat hij zijn zorgen altijd met de betrokkene bespreekt. In sommige gevallen richt zo'n gesprek zelfs meer schade aan. Dit is zeker het geval wanneer iemand het gesprek zou kunnen ervaren als een beschuldiging van verwaarlozing of mishandeling. Spreek daarom bij voorkeur over 'zorgen' en wees voorzichtig met termen als 'kindermishandeling' en 'huiselijk geweld'.

3.4. Communicatie

Het is belangrijk dat het Algemeen Bestuur de benoeming van de vertrouwenscommissie intern communiceert. Zo weten de regionaal coördinatoren, regionaal voorzitters en actieleiders bij wie zij binnen de organisatie terecht kunnen met hun zorgen en hun vragen. Dit vergroot de kans dat zorgen worden opgepakt en een problematische situatie wordt opgelost.

Onze medewerkers hebben een rol in het opvangen van signalen. Zoals eerder gezegd, ligt het niet voor de hand om voor hen een verplicht stappenplan te maken. Het is voldoende om regelmatig te melden bij wie zij terecht kunnen met hun zorgen.

Maak jij je wel eens zorgen over de situatie van een vakantiekind bij zijn/haar vakantiegastouders? Blijf er niet mee rondlopen! Bespreek je zorgen met onze aandachtsfunctionaris (naam, e-mailadres en telefoonnummer). Samen bekijken jullie wat er met deze zorgen kan gebeuren.

3.5. Situaties van mishandeling

Binnen Stichting Pax Kinderhulp en Stichting Europa Kinderhulp bestaan in feite drie soorten meldingen van kindermishandeling:

1. Het vakantiekind wordt bij de vakantiegastouder door iemand van het gezin (of in de buurt van het gezin) mishandeld. In dit geval neemt de actieleider of regionaal coördinator / regionaal voorzitter contact op met de vertrouwenscommissie
Hierna volgt een gesprek met vakantiegastouder en een melding aan AMK/SHG. In alle gevallen wordt de gastouder vooralsnog direct op non-actief gezet. Opgemerkt wordt dat deze situatie zowel tijdens als na het verblijf van het vakantiekind naar voren kan komen.

2. De vakantiegastouder heeft het vermoeden dat het vakantiekind thuis wordt mishandeld. De vertrouwenscommissie zal moeten bepalen of de actieleider of regionaal coördinator / regionaal voorzitter daar een rol in gaat spelen. Gaat hij/zij de vakantiegastouder vragen om welke signalen het gaat, gaat de actieleider of regionaal coördinator / regionaal voorzitter een gesprek aan met het vakantiekind? Om vervolgens de gegevens door te geven aan de algemeen coördinator en zo door naar de uitzendende organisatie / evt. begeleiders van het vakantiekind. Of meldt de actieleider of regionaal coördinator alleen aan de algemeen coördinator dat dit vermoeden bestaat waarna de algemeen coördinator dit door geeft aan de uitzendende organisatie (en in geval van Nederlandse kinderen eventueel naar AMK/SHG).
3. Indien een medewerker verdacht wordt van kindermishandeling treedt ook dit protocol in werking, voorafgegaan door onmiddellijke schorsing, gevolgd door waarheidsvinding. Hiertoe wordt ook de vertrouwenscommissie gedaan bij de geëigende instanties. Indien de melding niet op waarheid berust, vindt rehabilitatie plaats.

In alle gevallen dient het uitgangspunt te zijn dat de organisatie zich zonder meer achter het (vermoedelijke) slachtoffer opstelt. Het kind krijgt altijd het voordeel van de twijfel. Het kind wordt uiterst serieus genomen en in beginsel op zijn woord geloofd.

3.6. Voorkomen en bespreekbaar maken van mishandeling

Belangrijk is om het onderwerp mishandeling bespreekbaar te maken en ook de vakantiegastgezinnen te informeren. In zowel de informatie voorafgaand aan de aanmelding van een vakantiegastgezin als tijdens het intake gesprek dient de signaalfunctie van het gezin en het aanwezig zijn van een protocol kort te worden genoemd.

Ondanks ons vertrouwen in de goede bedoelingen van de vakantiegastouder is het noodzaak dat de actieleider of regionaal coördinator tijdens het verblijf één of meer keren met de vakantiegastouders ongevraagd contact opneemt om te vragen hoe het gaat. Dit is met name van belang om tegen te gaan dat vakantiegastouders door bijvoorbeeld het mogelijk onhandelbare gedrag van het vakantiekind tot wanhoop worden gedreven. "Pedagogische onmacht" is immers de meest aangewezen oorzaak van agressie tegen kinderen. Tijdens het gesprek kan zo nodig op concrete wijze een aanbod gedaan worden tot een bepaalde vorm van hulp.

4. Wat te doen in geval van gesignaleerde mishandeling dan wel vermoedens daaromtrent?

Verdachte signalen zijn waarnemingen van een gedraging, een uiterlijk kenmerk, een brief, een foto, een uitlating van een ander kind, een uitlating of melding van het kind zelf, een melding van een buurman of van de eigen ouders die het kind telefonisch hebben gesproken.

Voor beide organisaties werkt één commissie, de vertrouwenscommissie genoemd. Deze commissie bestaat uit zes leden (vanuit elke organisatie twee) en twee vertrouwensartsen. In geval van melding wordt die melding door de voltallige commissie besproken. Vervolgens wordt vanuit die commissie verder onderzoek gedaan.

Als contactadres geldt voor beide organisaties het landelijk secretariaat/Paxhuis. Van hieruit wordt aangegeven met wie contact kan worden opgenomen. De persoon die wordt geïnformeerd neemt vervolgens contact op met de overige leden.

Hierbij worden ook de beide Algemeen Besturen geïnformeerd.

In voorkomende gevallen wordt de volgende lijst gehanteerd.

| | Actie | Aandachtspunten |
|----|--|---|
| A. | Bij signalen inzake kindermishandeling wordt contact opgenomen met de actieleider / regionaal coördinator | <ul style="list-style-type: none"> • Rekening houden met de privacy van alle betrokkenen. |
| B. | De actieleider dan wel de algemeen / regionaal coördinator informeert de vertrouwenscommissie via het landelijk secretariaat. | <ul style="list-style-type: none"> • Vastgesteld wordt wanneer en door wie een gesprek met het kind plaats vindt. • Bij dit verslag dient de begeleider vanuit het uitzendende land aanwezig te zijn. Indien dit niet mogelijk is dient voor een tolk te worden gezorgd. |
| C. | Nadat het gesprek met het vakantiekind heeft plaatsgevonden, wordt er gesproken met het vakantiegastgezin en eventueel andere betrokkenen. | <ul style="list-style-type: none"> • Opvang van het vakantiekind in een ander vakantiegastgezin. • Bespreking van de redenen met beide vakantiegastgezinnen. • De te geven informatie aan derden wordt bepaald door de vertrouwenscommissie VERTROUWELIJKHEID is hierbij van groot belang. • Bij twijfel of vragen kan door de vertrouwenscommissie contact worden opgenomen met het AMK (Algemeen Meldpunt Kindermishandeling / algemeen telefoonnummer 0900 – 1231230; www.amk-nederland.nl). Voor het dichtstbijzijnde Steunpunt Huiselijk Geweld zie www.huiselijkgeweld.nl/organisaties • In geval van ernstige zorgen over het kind neemt de vertrouwenscommissie direct contact op met het AMK. • De contactpersoon gaat pas dan over tot melding aan het AMK, wanneer hij/ zij met zijn medeleden heeft overlegd. • Het AMK neemt dan de verantwoordelijkheid voor de behandeling van de gemelde zorg over en schakelt indien nodig verdere hulpverlening in. • Afhankelijk van het advies van AMK wordt een besluit genomen over het wel of niet doen van aangifte en over de manier waarop het vakantiegastgezin én het “thuisgezin” wordt geïnformeerd – zie ook onder pt. E. |
| D. | Informatie verzamelen over het kind door de vertrouwenscommissie | <ul style="list-style-type: none"> • Dit is van belang om een compleet beeld te krijgen. Vergeet hierbij niet om contact te zoeken met de organisatie in het thuisland, verantwoordelijk voor de selectie van de kinderen. |
| E. | Informeren van ouders / opvoeders van het kind | <ul style="list-style-type: none"> • De vertrouwenscommissie overlegt met de plaatselijke werkgroep / coördinatoren over de manier waarop deze mensen geïnformeerd gaan worden. Denk hierbij aan een goede tolk / goede vertaling. |
| F. | Verslaglegging | <p>Het is van groot belang dat er een goede verslaglegging plaatsvindt. Het verslag dient in ieder geval te bevatten:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. De signalen, geformuleerd in objectieve beschrijvingen; b. Een chronologisch overzicht van alle gesprekken en de daarin gemaakte afspraken incl. de taakverdeling / de gespreksverslagen; c. Vermelding van het feit of de plaatselijke politie op de hoogte is gesteld; |

| | Actie | Aandachtspunten |
|--|-------|--|
| | | <ul style="list-style-type: none"> d. De termijn gedurende welke dat het verslag wordt bewaard; e. De plaats waar het verslag wordt bewaard (dossier); f. Aandachtspunt hierbij is het feit dat de vakantie-gastouders een afschrift van het dossier kunnen vragen. Zorgvuldigheid is hierbij vereist. g. De vertrouwenscommissie informeert het Algemeen Bestuur. |

Opmerkingen:

- een doktersonderzoek kan bij melding van een vermoeden van misbruik of mishandeling een stap zijn in de procedure.
- zolang er een politieonderzoek loopt of de zaak onder de rechter is, is een gesprek met de vakantie-gastouders over de verdenking en waarop die is gebaseerd, niet toelaatbaar aangezien dit het researchewerk kan bemoeilijken.

5. Publiciteit

De media dienen altijd te worden doorverwezen naar een contactpersoon binnen het Algemeen Bestuur. Het geven van inlichtingen door een medewerker zijnde niet een lid van het Algemeen Bestuur is niet toegestaan.

6. Aandachtspunten voor het gesprek met de vakantie-gastouders

Een dergelijk gesprek is nodig voor het verzamelen van feiten en voor een juiste beeldvorming. Bekend is dat, wanneer ouders terughoudend, defensief of juist agressief reageren er des te meer reden tot zorg is.

Aandachtspunten voor een dergelijk gesprek kunnen zijn:

- a. Het duidelijk maken van het doel van het gesprek;
- b. Waar mogelijk het woord kindermishandeling **niet** gebruiken;
- c. In feite is het beter om aan de gastouders te vertellen wat er aan het kind is opgevallen;
- d. Ook gastouders mag je aanspreken op hun verantwoordelijkheden als opvoeder;
- e. Het stellen van open vragen is belangrijk;
- f. Wees eerlijk en pas op voor vrijblijvendheid;
- g. Leg afspraken schriftelijk vast en zorg dat de gastouders (zo mogelijk binnen 48 uur) een verslag van het gesprek hebben, dat door alle betrokkenen wordt ondertekend. Indien de gastouders weigeren in te stemmen met de inhoud van het verslag, dienen zij wel te tekenen voor het feit dat zij het verslag hebben ontvangen.

7. Aandachtspunten voor het gesprek met het kind

Een gesprek van de vertrouwenscommissie of de actieleider / regionaal coördinator met het kind (in aanwezigheid van een tolk c.q. de begeleider vanuit het uitzendende land) is uiteraard noodzakelijk: het verschaft extra informatie. Pas op voor een 'verhoor' en voor inbreuk op de verhouding met de vakantie-gastouders. Aandachtspunten voor het gesprek kunnen zijn:

- a. Open houding;
- b. Stel het kind op zijn / haar gemak;
- c. Sluit aan waar het kind mee bezig is. Knutsel dus mee, teken mee ...
- d. Ga op dezelfde ooghoogte zitten;
- e. Gebruik korte zinnen;
- f. Stel **open** vragen en vul het verhaal niet in voor het kind.

Vragen als: WAT is er gebeurd? WANNEER is het gebeurd? WAAR heb je pijn? WIE heeft dat gedaan?

Wissel deze vragen af met **gesloten** vragen als BEN JE gevallen? HEB JE pijn? GING JE huilen? VOND JE dat leuk of niet leuk?

- g. Vraag niet door wanneer het kind niets wil of kan vertellen;
- h. Geef aan dat je niet geheim kunt houden wat het kind vertelt. Leg uit dat je met anderen gaat kijken hoe je het kind het best kunt helpen. Leg aan het kind uit dat je het op de hoogte zult houden van alles wat jij doet / wat er gaat gebeuren. Het kind mag zelf nooit de verantwoordelijkheid krijgen voor de te nemen stappen.
- i. Let tijdens het gesprek goed op de non-verbale signalen.

En na afloop: maak een duidelijk verslag!!!

| Vastgesteld in de vergaderingen van de Algemeen Besturen van de beide organisaties. | |
|--|--|
| Voor de Stichting Europa Kinderhulp | Voor de Stichting Pax Kinderhulp |
| Datum: _____ | Datum: _____ |
| Ondertekening namens het bestuur: _____ | Ondertekening namens het bestuur: _____ |
| Betsie van Aller - Meijer, voorzitter | Jan Wiltens, voorzitter |